

Interventionell radiologi – en svensk delikatess

I Läkartidningen 51–52/99 presenterar huvudredaktören Yngve Karlsson de viktigaste medicinska framstegen under 1900-talet. Läkartidningens referenter röstade bland olika ämnen som ställts samman på basis av tidigare förslag från referenter. Bland de framröstade ämnena saknas många betydelsefulla framsteg, vilket också framhålls i artikeln. Jag tycker dock att det är beklagligt att interventionell radiologi inte har uppmärksamats när exempelvis endoskopisk diagnostik och terapi finns med.

En subspecialitet

Interventionell radiologi är en subspecialitet inom medicinsk radiologi. Den definieras som perkutan diagnostik och behandling av vaskulära och icke-vaskulära sjukdomar med hjälp av nålar, katetrar och kateterbaserade instrument under vägledning av radiologiska metoder (genomlysning, angiografi, datortomografi, ultraljud och magnetisk resonanstomografi).

I princip bygger all perkutan kateterisering på den svenske radiologen Sven Ivar Seldingers revolutionerande metod från 1953 baserad på nål, ledare och kateter. Den interventionella radiologin har utvecklats starkt, inte minst under de senaste 25 åren, efter införandet av ballongkatetrar och metallnätsimplantat, s k stent. Den överväldigande majoriteten av ingreppen kan utföras i lokalanesesi och polikliniskt, resulterar i kortare vårdtider och färre komplikationer än kirurgi, och har inom många områden till stor del ersatt öppen kirurgi.

Exempel på perkutana ingrepp

Exempel på perkutana ingrepp som ryms inom interventionell radiologi är:

- biopsier,
- dränage av abscesser och andra vätskeansamlingar,
- nefrostomi, stenextraktion, dilatation/stentning av urinvägsstrikturer,
- dränage/dilatation/stentning av avstängda gallvägar,
- gastro-, jejun- och cekostomi, dilatation/stentning av tarmstrikturer,
- rekanalisering och dilatation av äggledare,
- arteriella och venösa ingrepp; angiografi, endoluminal angioplastik (bal-

longdilatation samt inläggning av stent och stentgrafter för behandling av stenoser/okklusioner, aneurysm, kärlskador, aortadisektion, etc), trombolys, tromboemboliktomi, embolisering (blödningar, kärlmissbildningar och tumörer).

Många har gjort insatser

Till yttermera visso har ett flertal svenskar förutom Seldinger gjort betydande internationella pionjärinsatser och starkt bidragit till utvecklingen av modern interventionsradiologi. Som exempel kan nämnas *Erik Lindgren* och *Ingemar Wickbom* (karotisangiografi), *Stig Radner* (kateterangiografi av a vertebralis och torakalaorta), *Gunnar Jönsson* (koronarangiografi), *Åke Gidlund* (filmväxlare och injektionsspruta för angiografi), *O Axén* och *J Lindh* (biplans filmväxlare för angiokardiografi), *Per Ödman* (röntgentäta katetern), *Erik Boijesen* (visceral selektiv angiografi), *Kurt Wiechel* (perkutant dränage av gallvägar), *Osborne Bartley* och medarbetare, (permanent perkutan nefrostomi), *Folke Brahme* (perkutan angioplastik), *Anders Lunderquist* (lever- och pankreasinterventioner), *Ingemar Fernström* (perkutan njurstensextraktion), *PG Lindgren* (ultraljudsvägledad biopsiteknik), *Torsten Almén* (moderna vaskulära röntgenkontrastmedel), *Hans Wallsten* (Wallstent).

I samma nummer av Läkartidningen under rubriken »Medicinskt bokslut inom hjärt-kärlområdet» framhåller dock Lars Werkö att hjärtkatetern är kanske det enskilda framsteg som fått störst betydelse inom kardiologin. Werkö nämner helt riktigt de första pionjärerna (tysken Forssmann och amerikanerna Cournand och Richards), men tyvärr inte sådana svenska historiska giganter som Gunnar Jönsson (Södersjukhuset) och Sven Ivar Seldinger (Karolinska sjukhuset), vars insatser varit avgörande för utvecklingen av moderna koronarinterventioner. Han missar därmed också tillfället att inspirera unga svenska läkare till nya insatser: »Kunde dom – så kan väl vi?»

Ulf Nyman

docent, överläkare, röntgendiagnostiska avdelningen, Universitetssjukhuset MAS, Malmö

Läkekonst och själavård

Läkekonst och själavård

– nyss av Marknaden upptäckta – sjukdom, brist och omvärld hård blir för ekonomiskt väckta mål för ny exploatering i en kostnadssnål hantering.

Tryggare kan ingen vara längre kvar i kända nästen när man effektivt ska spara till en vinst på bolagsfesten ... Många de som trogna vårdar bränns nu ut i Mammons gårdar.

Mänskans sanna väl allena mål och mening med vår färd läkning, kropp med själ förena skärs nu ned av Maktens svärd. Arbetsron och vettet, sansen spolas bort av konkurrensen.

Bara nöd och ingen lycka när nu Marknaden ska styra, mål och innehåll borttrycka i affärsområdes-yr! Nya påbud får snart alla världens folk att sönder falla.

Ack, om stressad vårdarskara bures blott av fadersarmar! Men vår nya ledning bara om sin budget sig förbar. Bolagschefen, byråkraten slimmar sjukvårdsapparaten.

Ingen Gud skall Dig bevara om Du utbränd ej när målen läkare är handelsvara nya hämtas hit från Polen och för fler visioner, trender finns det folk från andra länder.

Vad man tar och vad man giver skall beställarnämnden lösa kvalitetsvård vi bedriver men ur torra brunnar ösa. I projekt- och manage-skvalet dränks humana kapitalet.

Katatrof på arbetsplatsen utbrändhet som omsorgs pris stress-syndrom på kafferasten krigsskador på sätt och vis när man glömmet hjärnfunktioner, människans gräns och *relationer*.

Inga-Lena Bengtsson
leg läkare, psykiater, Helsingborg